

II Podcast

Prvi del

EPIZODA 5 - ANGELI V UNIFORMAH

Če so vas bleščeče luči Evropske prestolnice kulture 2025 preveč osupnile, vam predlagamo, da si spočijete oči z izletom v podzemlje Gorice, ki se skriva v globinah ulice Via Rastello. TUKAJ, mesto večne preteklosti, hrani spomin na obleganje, ki ga je pred stoletjem skoraj uničilo, in spomin na dve ženski, ki sta bili v tistih dneh angela odrešitve za številne vojake in civiliste. Med majem 1915 in 9. avgustom 1916, ko je italijanski vojski končno uspelo zasesti Gorico, jo je zajelo uničujoče obleganje, velika večina njenih prebivalcev pa je bila evakuirana v internacijsko taborišče Wagna v Avstriji na udobne počitnice, v katerih je na tisoče ljudi umrlo zaradi lakote in bolezni. Tisti, ki so ostali, so se zatekli v gosto mrežo podzemnih hodnikov in predorov, ki vodijo od via rastello proti gradu, ter iskali varnost pred bombami in streli ostrostrelcev. Med njimi sta bili tudi dve sestri, Virginia in Enrica Marinaz, prostovoljni medicinski sestre avstrijskega Rdečega križa. Čez dan so služili v mestni vojaški bolnišnici, ponoči pa so se vrnili v svoje negotovo zavetje v kleti na Via Rastello, da bi pomagali ujetim civilistom. To so bila „strašna in odlična“ leta. kot je virginia zapisala v svojem vojnem dnevniku, v katerem sta se ženski neumorno trudili lajšati bolečine ranjencev, tako prijateljev kot sovražnikov; skrbeli sta tudi za velikega italijanskega slikarja Aristida Sartoria, ranjenega in ujetega v predmestju mesta. Pod okrvavljenimi uniformami so se skrivali le moški, ki so trpeli in jim je bilo treba pomagati. Vojno so končali pokriti z odlikovanji za veliko dobrega, kar so storili, vendar jim nova domovina ni bila hvaležna.

II Podcast

Drugi del

EPIZODA 5 - ANGELI V UNIFORMAH

Čeprav so bili po jeziku in kulturi Italijani, jih je fašistični režim diskriminiral, ker so se borili na napačni strani. Oba sta bila univerzitetna diplomanta, vendar nista bila nikoli zaposlena kot učitelja. „Najprej smo bili Italijani v Avstriji, zdaj smo Avstrijci v Italiji,“ je Virginia zapisala v pismu nacionalnemu inšpektorju italijanskega Rdečega križa, pri katerem sta seveda še naprej služila v drugi svetovni vojni in si prislužila druge medalje, vendar nikoli niti trohice pokojnine, ki bi jima omogočila mirno starost. Nikoli se nista poročila, vedno sta živela skupaj v dostojanstveni revščini in po življenjski navadi še naprej delala dobro. V letih hladne vojne, ko je bila Gorica polna vojašnic, so mlade nabornike (med katerimi je bilo veliko neizobraženih, če ne celo nepismenih) učili brezplačno, da so lahko končali obvezno šolanje. Virginia in Enrica Marinaz sta sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja umrli v nekaj tednih. Nista imeli denarja niti za dostojen pogreb, vendar sta ga zlahka našli med številnimi ljudmi, ki sta jim v življenju pomagali. In če je Italija pozabila nanju in ju v življenju zapustila, so ju na njuno zadnjo pot pospremili italijanski vojaki, ki so na stotine prišli s prapori in zastavami, ki so vihrale v nebo, da bi počastili tisti, ki sta svoje življenje posvetili ljubezni do drugih. Ko nas torej obiščete v okviru Evropske prestolnice kulture, pojdite po ulici Rastello, morda zvečer, ko so vse izložbe ugasnjene in vlada tišina. Zaprite oči in poskusite prisluhniti. Če boste imeli priložnost, boste slišali dih angelskih kril in šibek vonj tinkture sovraštva. Tam namreč angeli letijo v svojih uniformah.